

Зміст

<i>Ксенія Томашева. Під помідорки</i>	5
<i>Інна Слепцова. Лялька</i>	22
<i>Вікторія Штепура. Узвар діда Василя</i>	42
<i>Макс Пшебильський. На кістках (із циклу «Стежини Межового світу»)</i>	65
<i>Галина Синееока. М'яз життя</i>	85
<i>Тетяна Островська. Ротації</i>	106
<i>Тетяна Левченко. Ключ на старт</i>	121
<i>Віра Балацька. Вовчі шніцелі</i>	130
<i>Галина Шкарупа. Помилка системи</i>	152
<i>Катерина Пекур. Ключ від всіх дверей</i>	165
<i>Ольга Ткач. Пиво для Папи</i>	188
<i>Юлес Скела. Можновладці й Міцелій</i>	211
<i>Лариса Ланда. Записки мого предка, вельможного пана Ринви, знайдені на горішці занедбаного родинного маєтку</i> . .	219
<i>Валентина Рибаченко. Клуб любителів «Дієтичного харчування»</i>	239
<i>Ната Юр'єва. Міжзоряний чумак</i>	247

Ксенія Томашева

Під помідорки

У двері закалатали. Гублячи капці та плутаючись у рушнику, яким витирався після душа, Левко кинувся відчиняти.

Від несподіванки він геть забув про можливість використати голосову команду. Якщо той, хто стукає, не скористався інтеркомом, а завітав особисто, – мабуть, трапилося щось дійсно серйозне. Ірраціональний страх перед гіперпростором повернувся миттєво, затьмарив розум.

Щось огидне ковзнуло по грудях і потяглося за долонею, приставши до пальців і здіймаючи хвилю неконтрольованої паніки.

– Бодай тебе безодня за сраку вхопила! – з переляку хлопець ледь не перейшов на ультразвук. Лише затим дотямив стягнути з голови рушник і роззирнутися.

В коридорі завовтузилися, почувлися придушені кпини. Та коли Левко виплутався з липкого павутиння та добіг до дверей, за ними вже нікого не було.

– Телепні, – зітхнув він.

Сенсу переслідувати жартівників – жодного. Та й без біганини коридорами зрозуміло, хто з колег був автором витівки. Кант, екзозоолог. Тільки йому могло спасти на думку кепкувати з «голови» експедиції. Друг, називається!

Капітан часто повторював, що ідея Академічної Ради долучити молодих науковців до складу важливої експедиції була не найслухнішою. Та, на жаль, екстремальні умови на планеті призначення робили місію надто небезпечною для поважних кабінетних старців від науки. Якихось чотири століття тому люди мали змогу в цьому пересвідчитися на практиці: не повернувся ані особовий склад експедиції, ані човник із обладнанням.

Чи то якась невідома речовина в повітрі, чи небезпечне випромінювання вбило всіх. Що саме – достеменно відомо не було, але останні дані, отримані з Землі, свідчили, що халепа

полягала у ферменті астралазі, який починав вироблятися в організмі *homo astral* після тридцяти років і досягав пікового значення після сімдесяти. Речовина, що робила існування людей у космосі безпечним і комфортним, стала перешкодою для відвідин материнської планети. Тому сумарний вік п'ятірки осіб, яким було довірено честь вдруге відвідати планету пращурів, ледь переважив за століття – середнє значення по Палаті Науковців.

– І де ти, крихітко? – повернувся молодий науковець до каюти. Рухався він повільно, щоби не злякати «гостя» ще більше.

Хоч Лео Сілва був за фахом не біолог, а фізик, проте звички звіра, якого йому підкинули друзі, знав непогано. Цей мешканець «зеленої палуби» був улюбленцем усього екіпажу й пасажирів зорельота. Надзвичайно симпатична, але полохлива істота. Мабуть, налякався більше за свою «жертву», тому й оплів товстим павутинням усе довкола.

Велетенський павукіт – сліса – знайшовся за стійкою кавоварки. Забився в кут і тремтів, його очі були завбільшки з філіжанки, поміж яких звір ховався.

– Тихо, усе гаразд, – Левко намагався говорити басом. І без того налякав біднятко майже до непритомності своїми криками – сліси не виносять високих звуків. – Ходи-но сюди, віднесу додомки.

Павукіт заспокоюватися не квапився, але й утекти не міг: накрутив у своїй схованці добрячий кокон з павутиння, в якому сам і заплутався.

– Ох ти і вправний, друже, – хлопець продовжив вмовляти полохливе створіння. – І коли встиг лишень?

Добре, що Левко не любитель подовгу сидіти в душовій. За півгодини, виділені на гігієнічні процедури кожному пасажирові зорельота, павутиння затверділо би та набуло міцності полімерного пластику. Але сьогодні хлопець мився взагалі на надсвітловій швидкості: з усіма гігієнічними процедурами упорався в рекордні терміни – хвилин за п'ять.

Він дуже хвилювався: незабаром важлива мить, зореліт входить у простір рідної планети людства. А для Левка це взагалі історична подія: він побачить родичів-українців.

Звісно, в галактичному масштабі мешканці єдиного поселення, що залишилося на Землі попри екологічну катастрофу та глобальну евакуацію, могли вважатися за родичів будь-якого представника виду *homo astral*. Адже за кілька сторіч після Великого переселення мало хто з людей міг похизуватися, що в його родині збереглася пам'ять про народ предків. Та й саме поняття «народ» чи «нація» загубилося, стерлося. Який сенс у тому поділі, якщо навіть топографічної різниці між сімома населеними планетами немає – тераформували їх-бо за єдиним проектом.

– Увага, виходимо з гіперпростору, прохання розташуватися на місцях у каютах і пристебнутися, – пролунало з гучномовців.

Левко вмовстився на ліжку, поспіхом затягуючи паски безпеки. Страх, який трохи відступив під час польовання на слісу та прибирання, навалив знову, змушуючи спітніти долоні. Через цей клятий страх хлопець не наважився свого часу полетіти на Третю планету, в університеті якої був історичний факультет. Але все на краще. Саме фізика, обрана як компроміс між власними страхами та необхідністю здобути вищу освіту, і дозволила здійснитися найдавнішій з них – відвідати колиску людства.

– У-у-ухх, – павукіт теж був не в захваті від процедури виходу з гіперпростору. Він умовстився верхи на Левкові та намагався сховати пухнасту голову хлопцеві під підборіддя.

Трясло відчутніше, ніж це описували підручники. Складалося враження, що гіперпростір відпускав зореліт неохоче. Думати про те, що капітан припустився помилки, і судно розвинуло більшу, ніж треба, швидкість, Левкові не хотілося.

– Ніч яка місячна, зоряна, ясная... – хлопець пригорнув слісу до грудей, погладжуючи по спинці.

Шляхом експериментів колеги виявили, що Левкові співи заспокоюють тваринку. На відміну від решти команди – на жаль, музичний слух у молодого фізика був відсутній трохи більше, ніж на сто відсотків. Але він все одно любив муркотіти дивні, напрочуд мелодійні пісні, які ще бабця співала. Сама вона тих пісень чула від власної бабусі.

І зазвичай промовляла: «Запам'ятай, Лево, ти українець. Хоч які там зоряні переселення чи катастрофи не трапилися би, але допоки ти це пам'ятатимеш, ти зможеш спиратися на магію свого народу».

Маленького Лео бабусині слова вразили надзвичайно. Ясна ж річ: магії не існує. Але чому тоді ба, яка ніколи не бреше, так упевнено про неї говорить? Може, уявлення сучасної науки хибні?

Бабуся тільки хитро примружувалася й посміхалася – мовляв, як хочеш, так і розумій.

Збирався Левко поквапом: попри довгі місяці перельоту до того, що на Землю доведеться-таки висаджуватися, готовий він не був. Тому пів циклу, відведеного на збори, гасав каютою, мов навіжений, намагаючись знайти весь той мотлох, якій слід було запахати до наплічника за протоколом. Сліса спочатку дивився на це неподобство величезними очиськами, а потім вирішив паніку не влаштовувати, заповз кудись у куток і там затих.

Про те, що не відніс павукота до «зеленої палуби», Левко згадав уже на підльоті до поселення пращурів, коли човник добряче потрусило. Приземлення м'яким назвати було важко: заскреготіло так, що молодому науковцю закортіло замотатися в кокон зі слісового павутиння та зачайтися.

«Ніч яка місячна, зоряна, ясна...» – заспівав він собі тихенько. На диво, допомогло.

– Влаштовуйтесь, але швиденько, тітка Валька вас зараз годувати буде, – чоловік, схожий на міцно зліплену кульку на ніжках, провів науковців до невеликого, проте дуже затишного приміщення. – Ой казав їй: треба більше вареничків варити, он ви які бліді немочі... Зовсім вас на тому зорельоті не годували?

Те, що в Києві – так звалося поселення – годують добре, Левко зрозумів одразу після жорсткого приземлення.

Майданчик виявився замалим для човника, і той повалив якусь споруду, зачепивши її стабілізаційним крилом.

Абориген, який зустрічав Першу історичну експедицію, помітно відрізнявся від струнких та сірошкірих *homo astral*. І найнаочнішою відмінною була не лише щіточка з волосся над верхньою губою, яку він з гордістю називав «вуса».

«Мабуть, це та магія, про яку ба говорила», – вирішив Левко. Наукового пояснення, чому люди, змушені виживати в умовах надзвичайно агресивного навколишнього середовища та несприятливого клімату, мають такі рожево-рум'яні щоки, хлопець не знав.

Магія звалася «вареники з вишнями» і виглядала як квінтесенція заборонених речовин. Незвичний солодкий смак та жирна біла підливка («сметана»), у якій плавали пружні кремові хмаринки з рубіново-червоною соковитою начинкою, натякали, що інспекція з охорони здоров'я цю страву не схвалила би. «Сподіваюся, воно не викликає залежності», – цю полохливу думку хлопець загнав подалі, щоби не заважала насолоджуватися. Нічого смачнішого він у житті не куштував. Пишна тітка Валька добре зналася на «магії».

– Гнате, Мілка знову тин похилила та клуню розвалила, – до «хати» – так звалося приміщення, де розташувалися члени експедиції та мешкали вусатий Гнат із тіткою Валькою – ввалився кремезний велетень. В цього вуса звисали двома довгими пасмами, схожими на щупи соміуса. Третє пасмо починалося на середині голови і звішувалося на лоба. Вигляд чоловік мав екзотичний, але напрочуд гармонійний.

– Ой, дідько, що воно таке? – позирнувши на науковців, велетень перелякано сахнувся.

– Не що, а хто, – посміхнувся Гнат. – Наші зоряні родичі. Познайомся з Левком, він теж українець, – кивнув господар на молодого науковця. – Та й решта – парубки моторні. Пів галактики пересікли, щоби з нами познайомитися.

– Гнате, ти геть на тих зорях показився. Панове, ви хто? Не впізнаю у гримі.

– Кажу ж тобі – наші, з зірок. Науковці. Колиску людства прилетіли вивчати. А ви мені не вірили. «Померзло людство під час Довгої зими», – процитував, передражняючи, Гнат.

– Тьху на тебе, – відмахнувся здоровило. – То що, Мілку ловити йдеш?

– Та що її ловити? В хліву стоїть.

– А клуня?

– А клуня – то човник трохи зачепив. Не зважай, полагоджу завтра. Сідай краще до столу.

– Який ще човник?

– Моно... моно-що-там, хлопці? – повернувся Гнат до науковців.

– Монограв, – підказав Левко, ніяковіючи. Чомусь йому було дуже незручно – так, ніби він дійсно самозванець, що навмисне дурить людям голову, прикидаючись прибульцем із зірок. – Це легкий човник, що має один антигравітаційний двигун, він призначений для посадки на необладнаній місцевості.

– А мо', й дійсно науковці, ти диви, які премудроці верзуть, – посміхнувся здоровань. – Василь я, – представився він, сідаючи за стіл. – То й як там живеться на альфацентаврі?

– Ми не з Альфи Кентауруса, а...

– Та розслабтеся, хлопці, це ж фігура мовлення. Звісно, ви не з Центавра, усі знають, що там випромінювання, несумісне з живою речовиною.

– А...

– Бе. Валюню, а чого ти дітям апетит десертами псуєш? Борщу би їм насипала, чи що. Хоча, хіба ж то борщ... Е-ех!

– Борщ уже... – придушено пискнув хтось із біологів.
– Всередині...

Решта науковців важко, але щасливо зітхнула. Борщ дійсно вже. А ще «пампушки», «квашені огірочки», кільце «копченої ковбаси», «сало з чорним хлібом» та невимовне, але від того не менш смачне «паляниця».

На почесному місці посеред столу червонів дивний плід. Завбільшки з два Левкові кулаки, вкритий наростами і блискучою шкіркою. Від плоду линув дивний аромат. Свіжий і приємний, він сприймався як зелений, незважаючи на яскраво-червоний колір плоду.

«Помідорка», – з гордістю і якимось дуже лагідно промовив Гнат, коли ставив полумисок із плодом на стіл. Левкові кортіло

спробувати таємничу помідорку, але він соромився – плід був один, а як його правильно порізати, та чи можна це взагалі робити, хлопець не знав.

– Овва, Гнате, ти здурів, чи що? – погляд Василя впа на помідорку.

Левко, який нарешті зважився скуштувати диво дивне і вже тягнув руку до ножа, хутко зробив вигляд, буцімто чуває потилицю, а потім взагалі сховав нахабну кінцівку під стіл.

– Чи що. Не заважай, – відмахнувся Гнат, але помітно було, що цілковитої впевненості у власному здоровому глузді в дядька немає. – Ось, панове інопланетяни, скуштуйте, – він рішуче схопив ніж та пошматував помідорку на рум'яні скибочки.

Скибочок вийшло рівно вісім, за кількістю присутніх, і були вони доволі тоненькі. Глянцева шкірочка скидалася на плівку, до неї притулялася соковита, пружно-червона м'якоть. Ближче до середини, м'якуш набував звичного Левкові вигляду вітамінного желе, але напрочуд ніжного, сповненого крихітних, світліших за кольором зерняток. Свіжий аромат вдарив у ніздрі з новою силою, і науковець відчув, що захлинається слиною. Що за мара така?

Крадькома позирнувши на товаришів по застілью, Левко трохи заспокоївся: не він один дивився на помідорку із щирим жаданням.

– Валентино, ходи пробу зі врожаю знімати! – гримнув Гнат, змусивши підскочити декого з біологів.

– Ой лишенько, що ж ти робиш? – побачивши порізану помідорку, тітка Валька сплеснула руками.

– Рекламу! – рішуче відрубав Гнат і рушив довкола столу.

Коли настала Левкова черга скуштувати, на тарілці лишалося усього три скибочки. Окрім Левка, не брали лише сам господар та Василь. Тітці Вальці поклали першій, але вона навіть не доторкнулася, просто сиділа та милувалася на те, як витікає світло-червоний сік.

Подолавши бажання проковтнути усе й одразу, Левко відщипнув краєчок щільної м'якоті й обережно поклав до рота.

На язиці вибухнуло кислінкою, заграло ненав'язливими солодкими нотками. Свіжість, зелена на запах, на смак виявилася теплою, скоріше жовтою, сонячною.

– Насіння!.. – сіпнулася тітка Валька, змусивши Левка перелякано завмерти, так і не проковтнувши червоно-зелено-жовте диво. – Зберегти треба, – вже тихіше промовила господиня і заходилася виколупувати зернятка з желеподібної м'якоті на своїй тарілці. – Раптом що.

Тепер уже вся наукова експедиція дивилася на господарів здивовано і трохи перелякано. Першою отямилася Айя, екзоботанічка.

– Це якийсь дуже рідкісний плід? – спитала вона очевидне.

– Єдиний у своєму роді, – зітхнув Василь. – Помідори в нас не ендеміки, вони привезені з Америки. Після початку Відбудови ми багато разів пробували розконсервовувати насіння, але... Не росте, та й годі. То чорна ніжка нападе, то померзне, то замокне. Це був останній посівний матеріал. «Волов'яче серце». І перший наш успіх. Це перший і наразі єдиний плід, що достиг за десять років.

– Тобто, ми зараз майже з'їли потенційно останній шанс відновити помідорки? – від такої перспективи Левкові зробилося зле, і він відсунув тарілку зі своєю скибочкою подалі.

– Ні, – Гнат випередив і Василя, і тітку Вальку, які теж зібралися щось відповісти. – Цей шанс жеруть кляті фазани. Тому я вас і покликав. Допоможете?

– Фазани?

Левко ніц не зрозумів. Що то за звірі такі? Чи, може, не звірі, а якесь явище природне? На істбіології фізик не дуже знався. Чому Гнат вважає, що це він їх покликав, хлопець вирішив перепитати пізніше.

– Угу. Курки драні, – крізь зуби процідив Гнат. – І без того життя від них немає. А з появою помідорів вони до нас зачастили. Увесь Київ на небезпеку наражають.

– Курки? – Левко розгублено позирнув на Канта, але той здавався не менш спантеличеним, аніж далекий від біологічних наук колега.

«Здається, це різні види», – прошепотів зоолог, але недостатньо тихо.

– Це не різні види, а метафора, – пояснив Гнат. – Фазани колись були видом, дуже спорідненим до свійської курки.

– А що таке «курки»? – поцікавився Левко.

– Курка. Птиця. Та, яка яйця несе, – судячи з виразу Гнатового обличчя, той був уже не радий, що почав заглиблюватися в орнітологічні порівняння.

– Куди несе?

– Так у давнину називали процес, коли жіноча статеві клітина, вміщена в тверду шкарлупу, виходить із птаха, – Кант помітно зрадів, що має чітку відповідь.

– Звідки виходить?

– З дупи, – Василь загіготів.

Левко здригнувся, пригадуючи, що яєчною їх теж пригощали. Залишалося сподіватися, що це просто фонетичний збіг у назвах, і яєчню готували не з тих статевих клітин, що вилазять із курячої дупи.

Київ виглядав як реконструкція українського села з історичних підручників, хіба що хати тулилися одна до одної надто близько. Навіть стежка, якою міжзоряна експедиція за проводом Гната та Василя крокувала до «городів», не мала аніякого пристойного покриття, й складалася з добряче утрамбованого ґрунту.

З того, що Левко читав про Землю після катастрофи, така недбалість видавалася аж надто зухвалою: а раптом якась кракозябра виповзе з-під землі? Агресивне середовище, що панувало на планеті, свого часу навіть змусило людство її покинути. Лишилася тільки купка впертих українців, котрі об'єдналися під гаслом: «Це наша земля, в ній наші пращури поховані, куди ж ми підемо». На те, що вони врешті-решт вижили, не сподівався ніхто, проте відомості Першої Міжзоряної Археологічної Експедиції та отриманий пів сторіччя тому незрозумілий сигнал, що йшов з Землі, натякали на протилежне. Тому й відбулася Друга, до складу якої Левкові пощастило потрапити.